

XXI. MEZINÁRODNÍ KOLOKVIUM O REGIONÁLNÍCH VĚDÁCH. SBORNÍK PŘÍSPĚVKŮ.

21ST INTERNATIONAL COLLOQUIUM ON REGIONAL SCIENCES. CONFERENCE PROCEEDINGS.

Place: Kurdějov (Czech Republic)
June 13-15, 2018

Publisher: Masarykova univerzita, Brno

Edited by:

Viktorie KLÍMOVÁ

Vladimír ŽÍTEK

(Masarykova univerzita / Masaryk University, Czech Republic)

Vzor citace / Citation example:

AUTOR, A. Název článku. In Klímová, V., Žítek, V. (eds.) *XXI. mezinárodní kolokvium o regionálních vědách. Sborník příspěvků*. Brno: Masarykova univerzita, 2018. s. 1–5. ISBN 978-80-210-8969-3.

AUTHOR, A. Title of paper. In Klímová, V., Žítek, V. (eds.) *21st International Colloquium on Regional Sciences. Conference Proceedings*. Brno: Masarykova univerzita, 2018. pp. 1–5. ISBN 978-80-210-8969-3.

Publikace neprošla jazykovou úpravou. / Publication is not a subject of language check.

Za správnost obsahu a originalitu výzkumu zodpovídají autoři. / Authors are fully responsible for the content and originality of the articles.

© 2018 Masarykova univerzita

ISBN 978-80-210-8969-3

ISBN 978-80-210-8970-9 (online : pdf)

SVĚTOVÉ TURISTICKÉ PROUDY 2015

World tourism flows 2015

MARTIN ŠAUER

JIŘÍ VYSTOUPIL

ANETA KRAJÍČKOVÁ

Katedra regionální ekonomie a správy *Dept. of Regional Economics and Administration*
Ekonomicko-správní fakulta *Faculty of Economics and Public Administration*
Masarykova univerzita *Masaryk university*
✉ *Lipová 41 a, 602 00 Brno, Czech Republic*
E-mail: sauer@econ.muni.cz, vyst@econ.muni.cz

Anotace

Příspěvek se zabývá rozložením výjezdového cestovního ruchu ve světě. Cílem je analýza a hodnocení hlavních turistických proudů. Přináší kartografickou analýzu jejich prostorové distribuce. V článku jsou identifikovány nejvýznamnější zdrojové země mezinárodního cestovního ruchu, které stojí za dlouhodobým růstem rozvoje mezinárodního cestovního ruchu. Výsledkem analýz je identifikace tří základních procesů, které se v mezinárodním výjezdovém cestovním ruchu prosazují. Prvním z nich je koncentrace turistických proudů na úrovni jednotlivých makroregionů, druhým je rostoucí počet cílových destinací, které se zapojují do mezinárodního cestovního ruchu, a konečně třetí je stále dominantní, i když postupně oslabující postavení Evropy a s tím související posilování východní a jihovýchodní Asie.

Klíčová slova

mezinárodní cestovní ruch, světové turistické proudy

Annotation

The paper deals with the distribution of outbound tourism around the world. The aim is to analyse and evaluate the main tourist flows. It brings a cartographic analysis of their spatial distribution. The article identifies the most important source countries of international tourism, which are the main cause of long-term growth of international tourism development. The result of the analyses is the identification of three basic processes that are being enforced in international outbound tourism. The first is the concentration of tourist flows at the level of individual macro-regions, the other is the growing number of destinations that are involved in international tourism, and finally the third is the still prevailing - even though gradually weakening - position of Europe and the related strengthening of East and Southeast Asia.

Key words

international tourism, world tourist flows

JEL classification: Z32, F63

Úvod

Mezinárodní cestovní ruch je jednou z oblastí, která dobře ilustruje povahu a charakter globalizačních procesů ve světě. Geografická organizace společnosti je dnes charakteristická vysokou mírou propojenosti na globální úrovni. Místní události jsou tak dnes formovány ději, jež se odehrávají na míle daleko (Giddens, 1990). Jestliže globalizace je dnes obecně spojována s novou hierarchií struktur, identifikací ekonomické provázanosti, novou prostorovou dělbou práce či prohlubováním diverzity vývoje, pak mezinárodní cestovní ruch nejen k těmto procesům přispívá, ale také je jejich odrazem. Podle Williamse (2009) je cestovní ruch jako globalizační proces zjevný v:

- systému rozvoje cestovního ruchu, který často primárním mechanismem pro příliv (zahraničních) investic do nových destinací hlavně v rozvojových zemích světa.
- rozšiřujícím se geografickém dosahu destinací pro moderní účastníky cestovního ruchu, např. umístování vzdálených destinací na globálním trhu;
- v roli cestovního ruchu jako primární oblasti kulturní výměny – kontakt mezi turisty a residenty, jež přináší diseminaci globálních kulturních hodnot a chování.

Vliv na globalizační procesy je dán i významem mezinárodního cestovního ruchu. Podle UNWTO (2017) tvoří mezinárodní cestovní ruch asi 10 % celosvětového HDP a podobným rozsahem se podílí i na zaměstnanosti. V průběhu posledních šedesáti let můžeme pozorovat jeho neustálý růst. Jestliže ještě v padesátých letech minulého století dosahoval objemu pouhých 25 mil. mezinárodních příjezdů, dnes převyšuje více než 1,2 mld. cestujících osob. Mezinárodní cestovní ruch se tak stal jedním z nejrychleji se rozvíjejících hospodářských odvětví světové ekonomiky. Dnes se může svým objemem srovnávat s exportem ropy, potravinářských výrobků nebo automobilů.

I když nejvyšší příčky v návštěvnosti stále ovládají tradiční turistické destinace v čele s Francií, USA a Španělskem, celkový obraz se pod tlakem zmiňovaných procesů mění. Dlouhodobě roste význam východní a jihovýchodní Asie, která se stala hlavním zdrojem růstu mezinárodního turismu. Evropa sice stále patří k nejnavštěvovanějšímu regionu na světě, ale jeho podíl neustále klesá. Příčinou je na jedné straně saturace potenciálu, který je dlouhodobě postupně naplňován (Vystoupil a kol., 2006). A za druhé je to i povaha mezinárodního cestovního ruchu, který se ve větším objemu odehrává v rámci vnitrokontinentálních turistických proudů, přičemž potenciál nejlidnatějších zemí Asie není ještě zdaleka vyčerpán.

Původ, vývoj a faktory ovlivňující mezinárodní cestovní ruch popisuje ve své publikaci A.M. Williamse (2007). Mezi zásadní faktory uvádí roli hlavních měst v prostorovém systému cestovního ruchu, rozvoj průmyslu cestovního ruchu a především tzv. 3S produktu (package holiday), vliv technologií, zejména reservační systémy a rozvoj dopravy, změny životního stylu a ekonomické faktory a v neposlední řadě zmiňuje otázku bezpečnosti. Prostorové souvislosti cestovního ruchu pak ukazuje na dvou příkladech: Číně a Španělsku. Prostorové diferenciaci mezinárodního turismu se věnuje i Mansfeld (1990), který se zabývá prostorovými interakcemi uvnitř tzv. „tourist space“. Na tyto interakce se dívá z hlediska dvou dimenzí: agregované, s využitím obecných charakteristik turistických toků a parciální, která se soustřeďuje na poznání socioekonomických charakteristik návštěvníků a behaviorální segmentaci. Shaw a Williamse (2002) v rámci prostorových analýz agregovaných ukazatelů přichází s třemi základními charakteristikami turistických proudů ve světě. První je polarizace, druhým makroregionalizace turistických proudů a třetí charakteristikou je dominance Evropy.

V publikovaných studiích a prostorových analýzách dominantně převažuje příjezdový cestovní ruch a jeho segmentace (Liu, Y., Li, Y., Parkian, P., 2018; Tóth, G., Dávid, L. D., Vasa, L., 2014; Mihai, D., Simoni, S., 2012), výjezdovému cestovnímu ruchu není věnována až taková pozornost. Proto se v následujícím textu zaměříme na právě na analýzu hlavních výjezdových proudů. Cílem příspěvku je tedy analyzovat současné trendy světového výjezdového cestovního ruchu a vyhodnotit jejich prostorové směřování a lokalizaci.

Metodika

Z podrobných dat Yearbook Statistics of Tourism, vydávaných Světovou turistickou organizací (WTTO) a umožňujících mezinárodní srovnávání, bylo do souhrnných analýz a hodnocení vzato celkem 182 zemí¹⁷. V prvním kroku analýz bylo vybráno 14 zemí s nejvýznamnějšími turistickými výjezdy do zahraničí, a to 4 zámořské země USA, Čína, Japonsko a Kanada, následně 10 nejvýznamnějších evropských zemí (Německo, Velká Británie, Francie, Itálie, Nizozemsko, Španělsko, Švýcarsko, Rakousko, Polsko a Rusko) a pro srovnávací účely také Česká republika.¹⁸ Ve druhém kroku analýz byly výjezdy ze všech 182 zemí redukovány na zahraniční výjezdové proudy větší než 0,5 mil. výjezdů turistů/účastí. Takových výjezdových proudů bylo v roce 2015 v uvedené ročence evidováno celkem 303. Ty byly ve třetím kroku analyzovány a kartograficky vyhodnoceny z hlediska výjezdových proudů 15 uvedených zemí na jedné straně, resp. v intra regionálním srovnání za nejvýznamnější kontinenty z hlediska mezinárodního cestovního ruchu (Evropa, Asie a Amerika) na straně druhé.

¹⁷ V uvedeném souboru 182 zemí jich 96 eviduje příjezdy do země v kategorii 1 (turisté), 41 zemí v kategorii 2 (návštěvníci), 10 zemí v kategorii 3 (ubytování turistů v hotelech a jim podobných zařízeních) a 35 zemí v kategorii 4 (turisté ubytování ve všech kategoriích ubytovacích zařízeních). V případě volby mezi 1, 2 a 4 byla dána přednost kategorii 4, a to z důvodu větší důvěryhodnosti údajů statistiky ubytování.

¹⁸ do srovnání nebylo vybráno pouze Mexiko, které vysílá pouze 1 turistický proud nad 0,5 mil. turistů (18 mil. do USA).

Velikost a intenzita cestování v mezinárodním cestovním ruchu

V roce 2015 evidovala statistika UNWTO 1189 mil. mezinárodních turistických výjezdů, a to do Evropy (604 mil.), Asie a Pacifiku (284 mil.), do Ameriky (193 mil.) a do Afriky (53 mil.), zbylých 56 mil. do zemí Středního východu. Tyto výjezdy směřovaly s různou intenzitou zejména do turisticky atraktivních oblastí (moře, hory, města) s významnými sousedskými efekty. V prvním kroku analýz bylo cílem vyhodnotit, odkud/ze kterých zemí turisté nejvíce cestovali a kam. Pro srovnávací analýzu bylo vybráno 14 zemí, které se rozhodující měrou podílí na mezinárodním cestování (15. zemí pro srovnání byla vybrána Česká republika). Z uvedených 15 zemí vycestovalo v roce 2015 celkem 574 mil. turistů, tj. 48,3 % z celosvětového mezinárodního cestovního ruchu. V tabulce 1 jsou uvedena srovnání jejich kvantitativních a kvalitativních výjezdových charakteristik v mezinárodním cestovním ruchu. Zajímavé je zde srovnání intenzity výjezdů/účasti turistů ku počtu obyvatel s indexem HDI (viz tab. 1), resp. významu uvedených zemí na mezinárodním cestovním ruchu (viz dále). V tomto kontextu stojí za povšimnutí první místo Švýcarska v intenzitě výjezdů turistů ku počtu obyvatel, resp. dominantní podíl výjezdů turistů z USA, Velké Británie, Německa a Číny.

Ve druhém kroku analýz byla hledána odpověď na otázku, jak významný podíl výjezdů tvoří pravidelnější/rozhodující turistické výjezdové proudy. Za ty byly vybrány proudy větší než 0,5 mil. turistů. Ve zmíněné ročence je zaznamenáno celkem 303 turistických proudů nad 0,5 mil. s hodnotou 613 mil. turistů, což reprezentovalo téměř 52 % z celosvětového počtu zahraničních turistů (blíže tab. 2).

Z 303 analyzovaných proudů připadalo 200 proudů na vybraných 15 vysílajících zemí v hodnotě 434,4 mil. turistů (tj. 66 % ze všech světových proudů nad 0,5 mil. a zároveň 72 % ze všech výjezdů turistů uvedených 15 zemí), z ostatních zemí světa šlo o 103 turistických proudů nad 0,5 mil. s počtem 178,6 mil. turistů. Rozložení velikostí proudů znázorňuje tabulka 2.

Tab. 2: Nejvýznamnější turistické proudy světa 2015

Turistické proudy v mil.	Počet proudů celkem	Počet proudů z 15 vybraných zemí	Počet proudů z ostatních zemí světa	mil. turistů celkem	mil. turistů z 15 vybraných zemí	mil. turistů z ostatních zemí světa
0,5 až 1	126	80	46	89,5	55,7	33,8
1 až 2	105	65	40	142,1	89,2	52,9
2 až 5	54	41	13	174,5	129,7	44,8
5 až 10	9	7	2	63,4	47,6	15,8
10 až 27	9	7	2	143,5	112,3	31,3
Celkem	303	200	103	613	434,4	178,6

Pramen: *Yearbook of Tourism Statistics. Data 2011-2015. UNWTO, Madrid, 2017 Edition. Vlastní zpracování.*

Mezinárodní turistické proudy v meziregionálním srovnání

Zajímavý pohled prostorového rozložení turistických proudů poskytuje analýza situace na jednotlivých kontinentech (zde analyzujeme nejvýznamnější – Evropu, Asii a Ameriku).

V Evropě a do Evropy směřovalo v roce 2015 celkem přes 300 mil. turistů, a to ve 161 turistických proudech větších než 0,5 mil., tj. 53,1 % všech světových proudů. Z tohoto počtu jich 75 % realizovali evropští turisté (nejvíce turistických proudů z Německa – 20, z Velké Británie – 16, Francie – 10 a Itálie – 9), 12 % turisté z Ameriky (14 z USA) a 13 % turisté z Asie a Austrálie (8 z Číny a 4 z Japonska). Ani jeden turistický proud nesměřoval do Evropy z Afriky. Z pohledu počtu turistů představovali evropští turisté 82 %. Rozhodující turistické proudy směřovaly zejména do Francie, Španělska, Itálie, Velké Británie, Německa a Turecka.

V Asii a do Asie směřovalo celkem 155 mil. turistů, a to v 84 proudech nad 0,5 mil. turistů, tj. 25,3 % ze všech světových proudů. Z uvedeného počtu jich 69 % realizovali asijské turisté (nejvíce z Číny, Japonska, Koreje a Thajska), následně 11 proudů z Evropy (4 z Ruska, 4 z Velké Británie), 11 z Ameriky (10 z USA), 5 z Austrálie a Nového Zélandu, 1 z Afriky. Z pohledu počtu turistů představovali asijské turisté 84 %.

V Americe a do Ameriky směřovalo celkem 129 mil. turistů v 41 turistických proudech nad 0,5 mil. turistů. V Americe tvoří většinu výjezdových proudů pochopitelně USA (9), Kanada (4), následují Argentina (3) a Brazílie (2). Americké proudy tvoří 61 % ze všech na americkém kontinentu, evropské celkem 11 proudů, tj. 27 %. Z pohledu počtu turistů představovali američtí turisté 80 %. V absolutních hodnotách dominují turistické proudy

mezi USA, Kanadou a Mexikem. Jde celkem o 4 proudy nad 10 mil. turistů, které tvoří 61 % všech turistických proudů nad 0,5 mil. na americkém kontinentu či na kontinent. Nejpočetnější proudy z Evropy představují turisté z Velké Británie (4,9 mil.) a Německa (2,3 mil.), z Asie pak z Japonska (3,8 mil.) a Číny (2,6 mil.).

Celý uvedený proces směřování/lokalizace nejvýznamnějších mezinárodních turistických proudů lze dokumentovat a hodnotit nejen textem a tabelárně (viz tab. 3) ale především proudovými kartogramy. O tom svědčí kartografické přílohy (obr. 1, obr. 2, obr. 3) v závěru příspěvku.

Tab. 3: TOP 20 nejvýznamnější výjezdových turistických proudů světa 2015

odkud kam	proudy turistů v mil.	odkud kam	proudy turistů v mil.
z USA do Mexika	26,2	z Číny do Thajska	7,9
z Kanady do USA	20,7	z Velké Británie do Francie	7,6
z Mexika do USA	18,4	z Francie do Španělska	6,7
ze Singapuru do Malajska	12,9	z Koreje do Singapuru	6,1
z USA do Kanady	12,7	z Číny do Koreje	6,0
z Německa do Rakouska	12,1	z Německa do Turecka	5,5
z Velké Británie do Španělska	11,7	z Německa do Francie	5,3
z Německa do Itálie	10,9	z Číny do Japonska	5,0
z Ukrajiny do Ruska	9,8	z Velké Británie do USA	4,9
z Německa do Španělska	8,7	Z Velké Británie do Irska	4,8
Vybrané proudy celkem	215,7		

Pramen: Yearbook of Tourism Statistics. Data 2011-2015. UNWTO, Madrid, 2017 Edition. Vlastní zpracování.

Tab. 1: Základní srovnání nejvýznamnějších zemí ve výjezdovém mezinárodním cestovním ruchu 2015

země	USA	N	GB	Čína	F	JAP	I	RUS	KAN	NL	ES	SUI	A	PL	CZ
počet výjezdů/turistů celkem v mil.	96,8	80,7	64,7	72,8	39,8	23,4	24,2	24,4	34,1	27,6	19,44	16,4	10,6	12,3	6,3
v tom (v %):															
do zemí EU	24,4	75,2	65,7	14,3	61,5	20,7	67,7	35	11,6	79,3	63,6	80,9	81,4	72	83
do zemí kolem Středozem. moře		45,2	46,3		40,7		40,8	40,6		40	30,1	43,3	54,4	35,2	44
do Evropy celkem	27,1	86,6	71,6	18,8	68,8	23,8	80,4	50,4	12,7	86,6	77,9	85,7	88,4	90,7	90
do Afriky	1,7	2,9	4,7	0,8	8,4	0,6	4,2	10,4	1,1	2,5	4,4	2,3	2,5	2,7	3,4
do Ameriky	56,4	5,1	12	4,6	11,8	18,4	5,4	2,2	76,4	5,8	12,6	6	4,2	3,2	3,1
do Asie a Oceánie	14,8	5,4	11,7	75,8	11	57,2	10	37	9,8	5,1	5,1	6	4,9	3,4	3,5
počet obyvatel v mil.	326,6	82,2	64,8	1412,5	65,1	128,4	60,5	146,5	35,6	16,9	48,6	8	8,6	38,5	10,6
HDI	0,915	0,91	0,849	0,727	0,872	0,84	0,881	0,778	0,888	0,915	0,885	0,93	0,895	0,84	0,87
účasti/počet obyvatel	0,3	0,98	1	0,05	0,61	0,18	0,4	0,17	0,96	1,63	0,4	2,05	1,23	0,32	0,6
Počet výjezdových proudů nad 0,5 mi. turistů	33	24	25	22	14	14	10	13	8	9	8	7	4	6	3
Počet turistů ve výjezdových proudech nad 0,5 mil.	81,1	71,3	53,0	66,1	26,8	17,8	15,2	16,5	27,1	20,5	12,7	11,8	5,9	6,4	2,1
% turistů ve výjezdových proudech nad 0,5 ku všem výjezdům	84	88	82	91	67	76	63	68	79	74	65	72	56	52	33

Pramen: Yearbook of Tourism Statistics. Data 2011-2015. UNWTO, Madrid, 2017 Edition. Vlastní zpracování.

Závěr

Prezentovaný příspěvek analyzuje současné trendy v mezinárodním cestovním ruchu, a to z pohledu hodnocení nejvýznamnějších světových výjezdových turistických proudů na jedné straně a srovnání významu 14 nejvýznamnějších zemí ve výjezdovém mezinárodním cestovním ruchu (srovnání doplněno o 15. zemi - Českou republiku) na straně druhé.

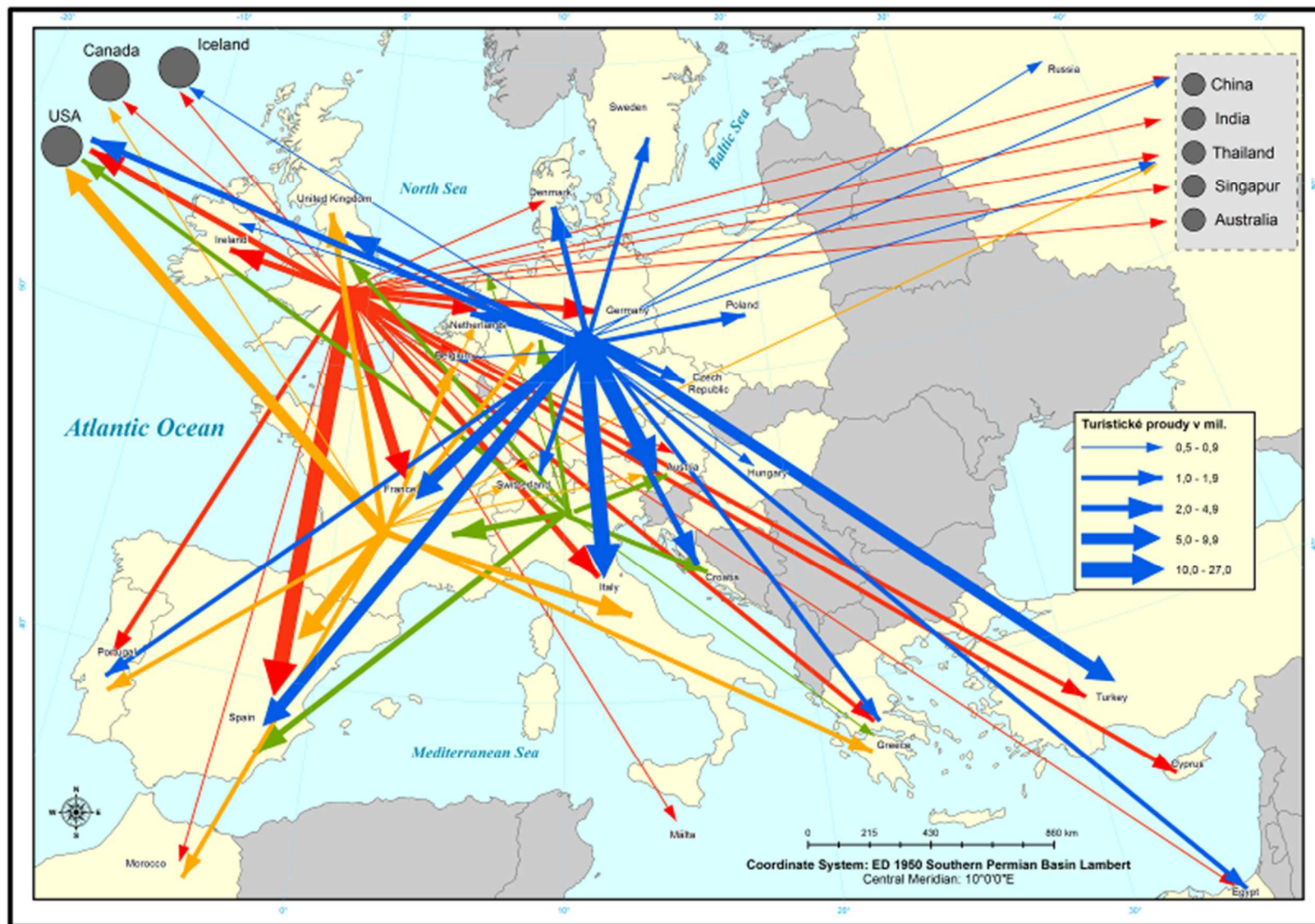
V celkovém hodnocení lze identifikovat několik obecnějších charakteristik jejich prostorové organizace. Analýza potvrdila význam vnitrokontinentálních turistických proudů pro rozvoj mezinárodního cestovního ruchu. Přestože cestovní ruch je součástí globalizačních procesů, většina turistických proudů nejdůležitějších zdrojových zemí míří do zemí stejného makroregionu (viz tab. 3). Dominují cesty do blízkých či sousedních destinací. Více než samotná vzdálenost mezi zdrojovou a cílovou destinací hraje roli poloha zdrojové země. Ty země, které jsou z hlediska turistických proudů v perifernější poloze (např. Rusko), mají tendenci se ve větší míře zapojovat do mezikontinentálních interakcí. V tomto případě je oslaben i obvyklý faktor kupní síly a intenzity cestovního ruchu v zemi. Druhým trendem je růst počtu destinací, do kterých výjezdové proudy míří. Proudů nad 0,5 mil. dnes tvoří pouze asi polovinu celkového objemu mezinárodního cestovního ruchu. Stále širší spektrum destinací, které jsou cílem mezinárodní návštěvnosti potvrzuje globální charakter cestovního ruchu. Patrný je také rostoucí význam asijského kontinentu a celosvětově neustálý absolutní i relativní růst významu Číny (i když poměr počtu výjezdů ku počtu obyvatel je dosud velmi nízký – jen 5 %).

Literatura

- [1] GIDDENS, A. (2003). *Důsledky modernity* (2. vyd.). Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 978-80-7419-035-3.
- [2] LIU, Y., LI, Y. & PARKPIAN, P. (2018). Inbound tourism in Thailand: Market form and scale differentiation in ASEAN source countries. *Tourism Management*, 64, s. 22-36. 10.1016/j.tourman.2017.07.016
- [3] MIHAI, D., SIMONI, S. (2012). Analysing the main Indicators of global tourism flows in evolution and structure. *Scientific Bulletin – Economic Sciences*, Vol. 11/ Special Issue, s. 11-19. [online]. [cit. 2018-03-21]. Dostupné z http://economic.upit.ro/repec/pdf/2012_3_2.pdf
- [4] SHAW, G., & WILLIAMS, A. M. (2002). *Critical issues in tourism: a geographical perspective* (2nd ed.). Malden: Blackwell. ISBN 978-0-631-22414-3
- [5] TÓTH, G., DÁVID, L. D., & VASA, L. (2014). The role of transport in European tourism flows. *Acta Geographica Slovenica*, vol. 54, no. 2, pp. 311-320. DOI: 10.3986/AGS54205.
- [6] UNWTO (2017a). *Tourism Highlights*. Madrid: UNWTO, 2017 Edition. ISBN 978-92-844-1901-2
- [7] UNWTO (2017b). *Yearbook of Tourism Statistics*. Data 2011-2015. Madrid: UNWTO
- [8] WILLIAMS, S. (2009). *Tourism geography: a new synthesis* (2nd ed.). London: Routledge. ISBN 978-0415394260
- [9] VYSTOUPIL, J. et al. (2006). *Atlas cestovního ruchu České republiky*. Praha: MMR ČR, 156 s. ISBN 80-239-7256-1.

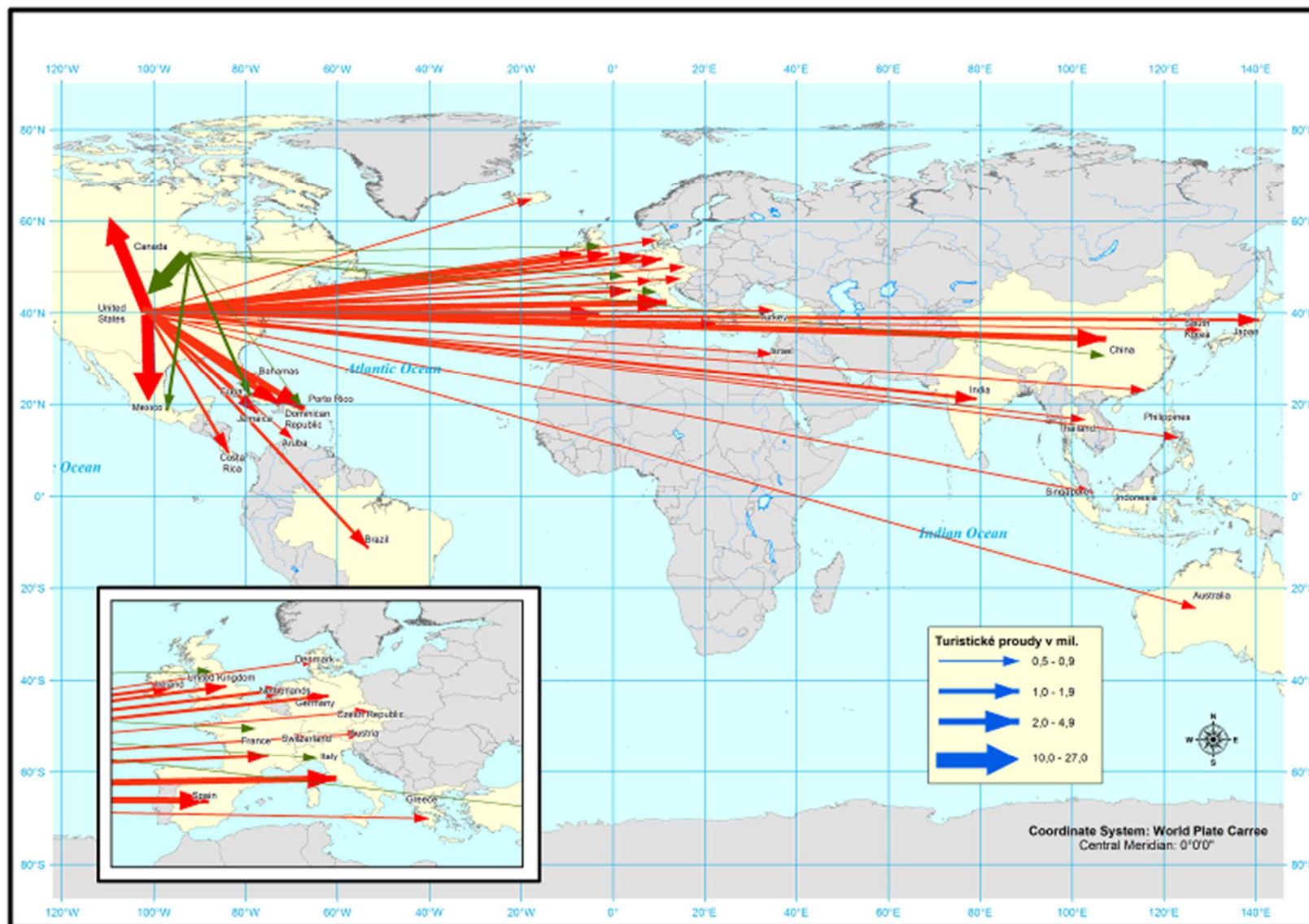
Příspěvek byl zpracován v rámci projektu specifického výzkumu MUNIA/1041/2015 „Sekundární zdroje dat pro hodnocení ekonomického významu cestovního ruchu v regionech“.

Obr.1: Turistické proudy z Německa, Velké Británie, Francie a Itálie (73 proudů)

Obr. 2: Turistické proudy z USA a Kanady (41 proudů)

Obr. 3: Turistické proudy z Číny, Japonska a Ruska (49 proudů)

